

Bożena Solecka

Spotkanie SORE
z zespołem zadaniowym
Gimnazjum im. Odkrywców
Polskiej Miedzi w Chocianowie

Scenariusz warsztatu
diagnostyczno-rozwojowego

Tekst: **Bożena Solecka**

Edukator, konsultant kształcenia zawodowego, wieloletni doradca metodyczny, animator działań Szkolnych Organizatorów Rozwoju Edukacji, ekspert w zakresie wdrażania rozwiązań w obszarze e-edukacji oraz wykorzystywania nowych technologii w procesie kształcenia, autorka opracowań metodycznych i dydaktycznych.

Konsultacja merytoryczna:

Anna Płusa

Redakcja i korekta:

Anna Wawryszuk

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Anna Wawryszuk

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekomercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Scenariusz warsztatu diagnostyczno-rozwojowego.....	5
Bibliografia	13

Wstęp

W latach 2013–2015 Gimnazjum im. Odkrywców Polskiej Miedzi w Chocianowie uczestniczyło w projekcie „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”. W projekcie pełniłam rolę szkolnego organizatora rozwoju edukacji (SORE) i współpracowałam ze szkołą w obszarze „**Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki**” oraz w obszarze „**Ocenianie kształtujące**”. W ramach dobrych praktyk chciałabym zaprezentować scenariusz zajęć – warsztatów diagnostyczno-rozwojowych, jakie przeprowadziłam z zespołem zadaniowym. W rezultacie warsztatów określony został kierunek realizacji wspomagania, który dotyczył technik uczenia się i metod motywujących do nauki.

Pogłębionej diagnozy dokonał wyłoniony spośród członków rady pedagogicznej zespół zadaniowy. Dyrektor gimnazjum wytypował nauczycieli do zespołu, w skład którego weszli: pedagog szkolny oraz przewodniczący zespołów przedmiotowych, a także jedna osoba, która wyraziła dobrowolnie chęć zaangażowania się w pracę zespołu – w sumie sześciu nauczycieli. Podczas warsztatów diagnostyczno-rozwojowych okazało się, że miałam przyjemność współpracować z wieloletnimi nauczycielami Gimnazjum im. Odkrywców Polskiej Miedzi w Chocianowie, pedagogami wykazującymi się kreatywnością, których cechuje refleksyjność oraz otwartość na zmiany.

Plan przeprowadzonych warsztatów obejmował w pierwszej kolejności analizę efektów spotkania z radą pedagogiczną, które odbyło się dwa tygodnie przed spotkaniem z zespołem zadaniowym, w kontekście wybranej oferty szkoleniowej ORE – „Techniki uczenia się i metod motywujących do nauki”. Kolejno zespół zadaniowy pracował nad określeniem stanu i przyczyn obecnej sytuacji gimnazjum. W konsekwencji umożliwiło to zdefiniowanie tzw. luki do rozwoju oraz ukierunkowanie pożądanej zmiany, czyli określenie celów oraz zdefiniowanie, co musi ulec zmianie, aby gimnazjum osiągnęło pożądany rezultat. Zespół zadaniowy skupił się na sformułowaniu celów, podaniu mierzalnych wartości i sposobów pozwalających na monitorowanie realizacji wspomagania, a także na sposobach weryfikacji celów. Końcowym efektem pracy zespołu zadaniowego było opracowanie rocznego planu wspomagania (RPW) – dokumentu, w którym zaplanowane zostały działania w zakresie wspomagania szkoły w rozwoju. W dokumencie tym można było znaleźć odpowiedzi na kluczowe pytania:

- 1) Jakie są priorytetowe cele zmian, aby gimnazjum sprostało wymaganiom w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki?
- 2) W jakim kierunku powinny podążać zmiany?
- 3) Co należy zmienić, aby szkoła osiągnęła wyznaczony cel zmian w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki?
- 4) Jakie kroki należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczony cel zmian? Kto powinien podjąć te kroki? W jakim terminie?

Scenariusz warsztatu diagnostyczno-rozwojowego

Cel ogólny:

- dokonanie pogłębionej diagnozy obszaru do rozwoju Gimnazjum im. Odkrywców Polskiej Miedzi w Chocianowie w roku szkolnym 2013/2014 w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki;
- zaplanowanie działań mających zapewnić osiągnięcie oczekiwanych rezultatów i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za poszczególne działania w zakresie wspomagania pracy szkoły w obszarze: techniki i metody motywowania uczniów do nauki.

Cele szczegółowe (efekty):

Uczestnicy warsztatów diagnostyczno-rozwojowych:

- analizują potrzebę rozwoju kompetencji związanych z technikami i metodami motywowania uczniów do nauki;
- wyznaczają pożądany cel zmian w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki;
- wskazują kierunki zmian w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki;
- planują działania mające zapewnić osiągnięcie wyznaczonych celów w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki;
- wskazują osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań;
- wyznaczają terminy realizacji poszczególnych zadań.

Treści – wymagania szczegółowe:

- Analiza wniosków wynikających z diagnozy potrzeb szkoły w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki na podstawie dotychczasowych działań osoby wspierającej szkołę (SORE).
- Sprezycowanie celu rozwojowego szkoły w obszarze techniki i metody motywowania uczniów do nauki – opis stanu docelowego, do którego gimnazjum będzie dążyć.
- Wytyczenie kierunków działań zmierzających do realizacji celu.
- Sporządzenie harmonogramu działań pozwalających osiągnąć wyznaczone cele.
- Określenie sposobu, w jaki mierzone będą postępy i efekty podejmowanych działań w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki.

Metody i techniki:

- metaplan, analiza SMART, drzewo problemów, burza mózgów.

Czas zajęć:

- 4 godziny

Wykaz materiałów pomocniczych:

- Materiały biurowe: arkusze papieru typu flipchart, pisaki oraz karteczki samo-przylepne.

Wykaz przydatnych materiałów:

- [Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania. Zeszyt 2: Diagnostyka pracy szkoły](#), red. M. Hajdukiewicz, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp 25.03.2018].
- Izabela Kazimierska, Indira Lachowicz, Laura Piotrowska, [Narzędzia do pogłębionej diagnostyki i generowania rozwiązań](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp 25.03.2018].

Przebieg zajęć:

I. Na przywitanie:

- prezentacja celów spotkania oraz programu,
- propozycja kontraktu z zespołem zadaniowym na czas pracy warsztatu.

Czas: 10 min

II. Prezentacja wniosków z diagnozy potrzeb szkoły w obszarze wspomagania Gimnazjum im. Odkrywców Polskiej Miedzi w Chocianowie w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki na podstawie zrealizowanych działań, takich jak:

- wywiad z dyrektorem szkoły,
- wywiad z nauczycielami,
- spotkanie z radą pedagogiczną,
- analiza dostępnej dokumentacji szkolnej,
- obserwacja funkcjonowania szkoły,
- obserwacja procesu edukacyjnego itp.

Czas: 30 min

Wśród zebranych przez SORE danych znajdowała się m.in. informacja o zróżnicowanej ofercie edukacyjnej szkoły, dostosowanej do potrzeb i możliwości uczniów. Wyrównywaniu szans edukacyjnych uczniów służyły zajęcia dodatkowe z poszczególnych przedmiotów, natomiast swoje uzdolnienia gimnazjaliści mogli rozwijać, uczestnicząc w zajęciach realizowanych w ramach kół zadaniowych. W szkole podejmowane były działania wielokierunkowego wspierania młodzieży. Należała do nich m.in. terapia pedagogiczna prowadzona metodą biofeedback. Prowadzone w gimnazjum systemowe działania miały charakter holistyczny i kładziono duży nacisk na rozwój ucznia, kreatywność oraz umiejętność pracy w zespole. Nowatorstwo działania polegało przede wszystkim na wprowadzeniu innego niż tradycyjne ocenianie czynnika motywującego uczniów, np. uczniowie, których trudno było zaintereso-

wać nauką, wykazywali bardzo dużą aktywność w działaniach podejmowanych wraz z całą klasą oraz wytrwale dążyli do celu.

III. Identyfikacja głównego celu – zdefiniowanie obszaru do rozwoju.

Metoda: drzewo problemów

Czas: 30 min

- identyfikacja problemów związanych w zakresie technik i metod motywowania uczniów do nauki – zapis na karteczkach samoprzylepnych, następnie nanoszenie na flipchart;
- określenie związków przyczynowo-skutkowych między negatywnymi sytuacjami w obszarze technik i metod motywowania uczniów do nauki, wybór problemu głównego, zdefiniowanie przyczyn i skutków.

Rys. 1. Drzewo problemów

Źródło: Opracowanie własne autorki publikacji

Problem główny:

Istnieje potrzeba zwiększenia różnorodności metod i technik nauczania, aby w większym stopniu aktywizować i motywować uczniów.

Przyczyny:

- a) Część nauczycieli nie dysponuje odpowiednią wiedzą i umiejętnościami w zakresie metod i technik nauczania.
- b) Niektórzy pedagodzy nie urozmaicają procesu edukacyjnego poprzez stosowanie różnorodnych technik nauczania.

- c) Większość grona pedagogicznego korzysta z urozmaiconych metod i technik nauczania, jednak ich dobór nie zawsze przynosi pożądane efekty.

Skutki:

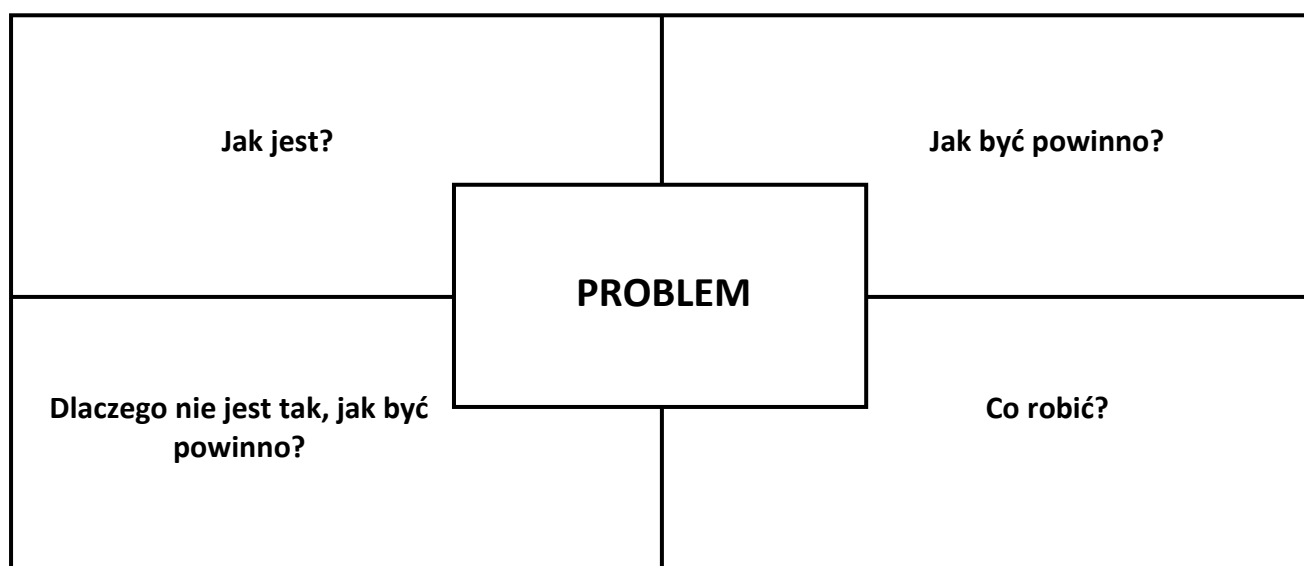
- a) Przejawy nikłego zainteresowania uczniów tematem, ich zniechęcenie do słuchania i skupienia uwagi.
- b) Nieefektywne przekazywanie wiedzy i wyjaśnianie zjawisk.
- c) Niesatysfakcjonujące wyniki egzaminu gimnazjalnego.

IV. Diagnoza głównego problemu

Metoda: metaplan

Czas: 40 min

- zespołowe budowanie odpowiedzi na postawione pytania – zapis na karteczkach samoprzylepnych, następnie nanoszenie na flipchart w odpowiedniej rubryce, np.¹

Rys. 1. Diagnoza problemu – metaplan

Źródło: A. Tutka OSB, [Metaplan. Opis metody](#), Opoka.org.pl [online, dostęp dn. 25.03.2018].

Diagnoza głównego problemu doprowadziła zespół zadaniowy do określenia celu głównego zmiany, który został sformułowany następująco:

Podniesienie kompetencji nauczycieli w zakresie technik nauczania i uczenia się oraz metod motywowania uczniów do nauki.

¹ S. A. Tutka OSB, [Metaplan. Opis metody](#), na podst. K. Okraszewski, B. Rakowiecka, K. Szmidt, *Porządek i przygoda*, Warszawa 1996, s. 105, Opoka.org.pl [online, dostęp 25.03.2018].

V. Określenie celów w oparciu o metodologię SMART.

Metoda: analiza SMART²

Czas: 40 min

- omówienie kryteriów, jakie powinien spełniać dobrze postawiony cel SMART:
 - S** – skonkretyzowany, specyficzny, oznaczony
 - M** – mierzalny, motywujący
 - A** – ambitny, akceptowalny, osiągalny
 - R** – realny, dający rezultaty, istotny
 - T** – terminowy, określony w czasie
- szukanie odpowiedzi na przykładowe pytania:
 - Jakiej zmiany powinny być wprowadzone w obszarze technik i metod motywowania uczniów do nauki?
 - Co konkretnie chcę osiągnąć w obszarze technik i metod motywowania uczniów do nauki?
 - Gdzie mogę znaleźć wiedzę na temat dobrych praktyk dotyczących technik i metod motywowania uczniów do nauki?
 - Jak mogę wpłynąć na innych, by pomogli mi osiągnąć założony cel w obszarze technik i metod motywowania uczniów do nauki?
 - Jaką mam motywację do osiągnięcia tego celu?
 - Dlaczego chcę go osiągnąć?
 - Dlaczego jest to dla mnie ważne?
 - Czy jest coś, co mnie powstrzymuje przed jego osiągnięciem?
 - Kiedy ostatecznie zrealizuję swój cel?
 - Kiedy mam przestać go realizować?
 - Jak często mam wykonywać prace na rzecz jego realizacji?
 - Kiedy wykonam pierwszy krok, aby zacząć realizować ten cel?

Zastosowanie metody SMART pomogło zespołowi zadaniowemu w ustaleniu poniższych celów szczegółowych:

- Nauczyciele doskonalą warsztat pracy w zakresie technik nauczania oraz metod aktywizujących.
- Nauczyciele stosują poznane metody podczas zajęć z uczniami i motywują ich do pracy.
- Nauczyciele poznają sposoby komunikacji z uczniem oraz jego rodzicami w kontekście zwiększenia motywacji ucznia do nauki.

² H. Stefańska, [Scenariusz warsztatu diagnostycznego z zespołem zadaniowym](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015, s. 5 [online, dostęp 02.02.2017].

- Uczniowie poznają techniki uczenia się podczas warsztatów oraz wykorzystują je w praktyce szkolnej.
- Uczniowie poznają sposoby komunikacji werbalnej i pozawerbalnej oraz świadomie je wykorzystują w relacjach szkolnych.

VI. Planowanie działań:

- przygotowanie harmonogramu działań,
- skonkretyzowanie wskaźników świadczących o realizacji celów,
- wskazanie osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań;
- wyznaczenie terminów realizacji poszczególnych zadań.

Metoda: burza mózgów

Czas: 60 min

Podczas pracy metodą burzy mózgów zespół zadaniowy odpowiada na pytania typu: Po co? Co? Kto? Jak? Kiedy? Gdzie?³

Rezultatem pracy zespołu zadaniowego i SORE był Roczny Plan Wspomagania Gimnazjum im. Odkrywców Polskiej Miedzi w Chocianowie według poniższego szablonu (Tab. 1)⁴

Tab. 1. Plan wspomagania szkoły w obszarze technik i metod motywowania uczniów do nauki

PLAN WSPOMAGANIA SZKOŁY W OBSZARZE: TECHNIKI I METODY MOTYWOWANIA UCZNIÓW DO NAUKI					
1. Czas realizacji	Data rozpoczęcia realizacji		Data zakończenia realizacji		
2. Diagnoza potrzeby					
3. Cel					
4. Zakładane wskaźniki realizacji planu wspomagania					
5. Harmonogram realizacji planu wspomagania	Działanie	Termin realizacji działania	Odpowiedzialny za realizację działania	Miejsce realizacji działania	Efekty działania

³ H. Stefańska, dz. cyt., s. 6.

⁴ Opracowanie własne autorki publikacji na podstawie *Jak wspierać pracę szkoły? Zeszyt 3...*

6. Zadania osób realizujących wspomaganie	Osoby realizujące wspomaganie		Zadania osób realizujących wspomaganie		
	Ekspert / specjalista				
	Edukator				
	...				
7. Zadania osób korzystających ze wspomaganie	Osoby korzystające ze wspomaganie		Zadania osób korzystających ze wspomaganie		
	Dyrektor szkoły				
	Nauczyciele – członkowie zespołu zadaniowego				
	Pozostali nauczyciele				
	Wychowawcy				
	Wychowawcy świetlicy szkolnej				
	Pedagog szkolny				
	Uczniowie				
	Rodzice				
					
8. Wnioski i rekomendacje do dalszych działań					

Zespół zadaniowy wyszczególnił niżej wymienione wskaźniki realizacji rocznego planu wspomaganie:

- lista obecności na szkoleniu dla nauczycieli „Innowacyjne metody aktywizujące proces nauczania dostosowany do możliwości uczniów w zakresie przedmiotów humanistycznych i artystycznych” – 70% nauczycieli;
- lista obecności na szkoleniu dla nauczycieli „Innowacyjne metody aktywizujące proces nauczania dostosowany do możliwości uczniów w zakresie przedmiotów politechnicznych oraz na lekcjach wychowania fizycznego” – 70% nauczycieli;
- lista obecności na konsultacjach grupowych/indywidualnych z ekspertem zewnętrznym po odbytych szkoleniach w celu omówienia sposobów wdrożenia nabytej wiedzy i umiejętności do praktyki szkolnej – 30 % nauczycieli;
- wpis w dzienniku lekcyjnym dotyczący symulacji eksperckiej lekcji z młodzieżą szkolną z zastosowaniem określonej metody świadomego i efektywnego uczenia się;

- wpisy w dziennikach lekcyjnych dotyczące przeprowadzenia zajęć, na których nauczyciele praktycznie wykorzystają poznane metody aktywizujące i motywujące;
- dzienniki zajęć z wpisami tematów godzin wychowawczych dotyczących szkolenia dla uczniów „Jak skutecznie się uczyć, aby osiągnąć sukces edukacyjny?”;
- lista obecności na szkoleniu dla nauczycieli „Techniki skutecznej komunikacji oraz prezentacji werbalnej i pozawerbalnej w relacjach nauczyciel – uczeń, nauczyciel – rodzic oraz nauczyciel – nauczyciel” – 70% nauczycieli;
- dzienniki zajęć z wpisami tematów godzin wychowawczych dotyczących szkolenia dla uczniów „Techniki skutecznej komunikacji oraz prezentacji werbalnej i pozawerbalnej w relacjach uczeń – nauczyciel”;
- lista obecności na szkoleniu dla nauczycieli „Jak oceniać, aby skutecznie motywować uczniów do pracy?” – 70% nauczycieli;
- wpisy w dziennikach lekcyjnych dotyczące przeprowadzenia pedagogizacji rodziców na temat „Jak skutecznie motywować dziecko, aby osiągnęło sukces w życiu?”;
- wpisy w dziennikach lekcyjnych dotyczące przeprowadzenia pedagogizacji rodziców na temat „Jak skutecznie komunikować się z nastolatkiem?”.

VII. Ewaluacja warsztatów

Czas: 30 min

Przeprowadzenie ewaluacji za pomocą metody niedokończonych zdań, polegającej na tym, że uczestnicy warsztatów otrzymują przygotowane przez osobę prowadzącą warsztaty karteczki w różnych kolorach (ile niedokończonych zdań, tyle kolorów) z zapisanymi propozycjami niedokończonych zdań⁵:

- Na dzisiejszych warsztatach najważniejsze było...
- Trudne było dla mnie...
- Atmosfera, która panowała na warsztatach...
- Na zajęciach zmieniłbym/zmieniłabym...
- Chcę zaproponować, aby...

Uczestnicy kolejno zapisują swoje spostrzeżenia (każde na oddzielnej karteczce), potem wkładają do kopert przypisanych do poszczególnych zdań. Prowadzący warsztat analizuje pozyskane informacje zwrotne.

⁵ Z. Domaradzka-Grochowalska, I. Lachowicz, A. Szwejkowska, [Materiały szkoleniowe, Zimowa Akademia SORE](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015, s. 23–24 [online, dostęp 25.03.2018].

Bibliografia

Domaradzka-Grochowalska Z., Lachowicz I., Szwejkowska A., [*Materiały szkoleniowe, Zimowa Akademia SORE*](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp 25.03.2018].

[*Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania. Zeszyt 3: Planowanie działań*](#), red. M. Hajdukiewicz, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp 25.03.2018].

Stefańska H., [*Scenariusz warsztatu diagnostycznego z zespołem zadaniowym*](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp 02.02.2017].

Tutka A. OSB, [*Metaplan. Opis metody*](#), Opoka.org.pl [online, dostęp 25.03.2018].